

GODZINY PONADWYMIAROWE I DORAŻNE ZASTĘPSTWA W PYTANIACH I ODPOWIEDZIACH

Dariusz Skrzyński

30.10.2025 r.

www.eduprawnik.com.pl

Spis pytań

1. Godziny ponadwymiarowe w dniu rozpoczęcia, zakończenia roku szkolnego, dniach dyrektorskich, DEN i innych dniach wolnych od zajęć – kiedy można prowadzić zajęcia opiekuńcze, a co jeśli nie można?
2. Rozliczanie godzin podczas wycieczek – także nauczycielom, którzy pozostają w szkole.
3. Udział nauczycieli w komisjach przy egzaminach (ósmoklasisty, maturalnym zawodowym)
4. Szkolenia, konferencje nauczyciela - czy w tym czasie przysługują godziny ponadwymiarowe?
5. Zawody, konkursy, wyjeżdżanie do kina, teatru – czy w tym czasie przysługują godziny ponadwymiarowe?
6. Godziny rewalidacji, zindywidualizowana ścieżka kształcenia, inne formy zajęć indywidualnych z uczniem a gotowość do pracy
7. Nieobecność uczniów – czy można w tym czasie realizować inne zajęcia i zachować wynagrodzenie?
8. Klasa uciekła z lekcji – co z wynagrodzeniem nauczyciela?
9. Nauczyciel wspomagający – jak rozliczać godziny, gdy uczeń z orzeczeniem jest nieobecny?
10. Czy można przydzielić zastępstwo doraźne nauczycielowi wspomagającemu?
11. Czy pedagog, psycholog i bibliotekarz może realizować zastępstwa doraźne w ramach swojego pensum i na tych zastępstwach realizować zajęcia w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, czy edukacji czytelniczej?
12. Jak należy wypłacać wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe nauczycielom w dni wolne w okresach przerw świątecznych?
13. Z jakiego pensum liczymy wynagrodzenie nauczyciela na zastępstwo?
14. Czy nauczyciele mogą w ramach swojego pensum realizować zastępstwa doraźne za nieobecnych nauczycieli poprzez łączenie klas przez jednego nauczyciela w ramach zastępstwa?
15. Co godzinami ponadwymiarowymi w sytuacji kiedy nauczyciel skierowany jest przez dyrektora do pracy w komisji do spraw Niebieskiej Karty?
16. Doraźne zastępstwa a łączenie klas – czy to prawidłowe działanie?
17. Czy w każdym przypadku bibliotekarz, nauczyciel specjalista otrzyma wynagrodzenie za zastępstwo?
18. Nauczyciel oddał honorowo krew, czy za te 2 dni wole, które otrzymał należy wypłacić mu godziny ponadwymiarowe?
19. Co w sytuacji gdy godziny ponadwymiarowe z rozliczeń wyjdą ujemne?
20. Kiedy należy wypłacić wynagrodzenie za godziny nieprzepracowane?
21. W jaki sposób ustalić liczbę godzin ponadwymiarowych do wynagrodzenia?
22. Jak rozliczać godziny ponadwymiarowe w tygodniach niepełnych?
23. W jaki sposób obniżać wymiar o 1/5 pensum wychowawców w bursie – 1 i 2 listopada?
24. W jaki sposób obniżać wymiar o 1/5 pensum wychowawców w bursie – zwolnienie lekarskie?
25. Jak prawidłowo obliczyć stawkę za jedną godzinę ponadwymiarową lub zastępstwo?

1. Godziny nadwymiarowe w dniu rozpoczęcia, zakończenia roku szkolnego, dniach dyrektorskich, DEN i innych dniach wolnych od zajęć – kiedy można prowadzić zajęcia opiekuńcze, a co jeśli nie można?

Jeżeli nauczyciel realizował **zamiast godzin z planu** zlecone przez dyrektora **zajęcia opiekuńcze lub wychowawcze** w ramach statutowych zadań szkoły (dotyczy tych nauczycieli którzy mają dyżury) zachowuje prawo do wynagrodzenia za godziny nadwymiarowe (art. 35 ust. 3e pkt 1 KN)

W rozliczeniu wskazujemy tak jakby nauczyciel pracował zgodnie z planem np. 3,6 + godziny nadwymiarowe.

Jeżeli **nie zaplanowano zajęć (żadnych)** to ten dzień obniża o 1/5 lub 1/4 liczbę godzin przypadających do przepracowania przez nauczyciela w danym tygodniu do ustalenia liczby godzin nadwymiarowych (art. 35 ust. 3f KN)

Przykład:

Nauczyciel z pensum 18 - godzinnym ma tygodniowy przydział zajęć 22 godziny (w tym 4 godziny nadwymiarowe), a w dniu 14.10. zrealizowałby 5 godzin, z których jest zwolniony na podstawie art. 74 KN, zaś w tygodniu poprowadzi 17 godzin. W ramach pensum powinien zrealizować w tym tygodniu 14,4 godziny: 18 godzin - (18 x 1/5). Godziny w wymiarze 2,6 godzin (ponad 14,4 godziny) należy traktować jako nadwymiarowe i zaokrąglić do 3 godzin według art. 35 ust. 3h KN; liczba ta jednocześnie nie przewyższy 4 przydzielonych godzin nadwymiarowych.

2. Rozliczanie godzin podczas wycieczek – także nauczycielom, którzy pozostają w szkole

Wycieczki - nauczyciel opiekunem na wycieczce

Nauczyciel zachowuje prawo do godzin nadwymiarowych przypadających w dniu/dniach wycieczki jeżeli:

- dyrektor przydzielił mu pełnienie funkcji opiekuna na wycieczce,
- wtedy zamiast godzin z planu realizuje zajęcia opiekuńcze na wycieczce

(art. 35 ust. 3 pkt 1 KN)

Wycieczki – nauczyciel pozostaje w szkole, nie ma klasy

Nauczyciel, który nie może zrealizować zaplanowanych godzin nadwymiarowych z przyczyn dotyczących szkoły np. z powodu wyjazdu klasy na wycieczkę, może mieć:

- przydzielone doraźne zastępstwo, za które przysługuje wynagrodzenie w takiej samej stawce jak wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe lub
- przydzielone zajęcia opiekuńcze i wychowawcze uwzględniające potrzeby i zainteresowania uczniów (tzw. zajęcia statutowe) na terenie szkoły i wtedy zachowa prawo do wynagrodzenia za godziny nadwymiarowe.

Organizacja pracy szkoły należy do kompetencji dyrektora szkoły.

3. Udział nauczycieli w komisjach przy egzaminach (ósmoklasisty, maturalnym, zawodowym)

Matura ustna

Nauczyciel jest obowiązany uczestniczyć w przeprowadzaniu części ustnej egzaminu maturalnego - w ramach pensum. W przypadku wykonywania tych czynności w wymiarze przekraczającym pensum nauczycielowi przysługuje wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe wypracowane (art. 42 ust. 2b pkt 1 Karty Nauczyciela, art. 9c ust. 11 i 12 ustawy o systemie oświaty),

Egzamin pisemny ósmoklasisty, maturalny, zawodowy

Nauczyciel jest obowiązany uczestniczyć w przeprowadzaniu **egzaminu maturalnego** (poza ww. częścią ustną), **egzaminu ósmoklasisty**, **egzaminu zawodowego**, egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe - w ramach tzw. zajęć i czynności statutowych (art. 42 ust. 2b pkt 2 Karty Nauczyciela).

Za godziny nadwymiarowe niezrealizowane podczas pracy w komisji na pisemnych egzaminach:

- wg. jednych **przysługuje** wynagrodzenie bo nauczyciel zamiast przydzielonych godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych zrealizował w tym samym dniu przydzielone godziny zajęć opiekuńczych lub wychowawczych uwzględniających potrzeby i zainteresowania uczniów, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 2 KN – i z tego względu utrzymał prawo do wynagrodzenia z tytułu godzin nadwymiarowych (art. 35 ust. 3e pkt 1 KN),
- wg drugich **nie przysługuje** bowiem praca na pisemnym egzaminie zewnętrznym nie jest prowadzeniem zajęć - nauczyciel w tym czasie nie prowadzi zajęć opiekuńczych ani wychowawczych uwzględniających potrzeby i zainteresowania uczniów

4. Szkolenia, konferencje nauczyciela - czy w tym czasie przysługują godziny nadwymiarowe?

W tym przypadku chodzi o godziny nadwymiarowe nauczycieli, którzy w danym dniu zamiast realizować ustalone w planie zajęcia, zostali wysłani na szkolenie przez dyrektora. Nauczyciel oddelegowany na szkolenie nie zachowuje prawo do wynagrodzenia za niezrealizowane godziny nadwymiarowe. W czasie szkolenia nauczyciel nie realizuje zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych, ani zajęć opiekuńczo – wychowawczych, co oznacza, że nie przysługuje mu w tym wypadku wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe.

Wg niektórych możliwe jest pomniejszonym pensum w takim tygodniu o 1/5 lub 1/4 za dzień szkolenia /konferencji.

5. Zawody, konkursy, wyjściach do kina, teatru – czy w tym czasie przysługują godziny nadwymiarowe?

Nauczyciel zachowuje prawo do godzin nadwymiarowych przypadających w dniu sprawowania opieki podczas wyjazdu na zawodowy, konkursy, wyjściach do kina, teatru jeżeli:

- dyrektor przydzielił mu pełnienie funkcji opiekuna podczas takiego wyjścia/wyjazdu.
- nauczyciel zamiast zajęć dydaktycznych realizował przydzielone zajęcia opiekuńcze na zawodach, konkursach, wyjściach do kina, teatru

Wtedy zamiast godzin z planu realizuje zajęcia opiekuńcze podczas wyjść/wyjazdów.

(art. 35 ust. 3 pkt 1 KN)

W takim przypadku uznajmy do rozliczeń że zrealizował wszystkie zaplanowane godziny w danym dniu.

6. Godziny rewalidacji, indywidualizowana ścieżka kształcenia, inne formy zajęć indywidualnych z uczniem a gotowość do pracy

Zajęcia te mimo, że są prowadzone indywidualnie nie są uznane za zrealizowane mimo gotowości do pracy nauczyciela. Gotowość do pracy ma znaczenie tylko w kontekście indywidualnego nauczania i indywidualnego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego (dziecko posiada stosowne orzeczenie).

Jeżeli wskazane zajęcia nie zostaną zrealizowane nauczyciel nie zachowuje prawa do wynagrodzenia za niezrealizowane godziny nadwymiarowe, nawet jeżeli był w gotowości a zajęcia się nie odbyły z przyczyn niedotyczących nauczyciela.

7. Nieobecność uczniów – czy można w tym czasie realizować inne zajęcia i zachować wynagrodzenie?

Tak. Nauczyciel, który nie może zrealizować zaplanowanych godzin nadwymiarowych z przyczyn dotyczących szkoły np. z powodu nieobecności uczniów, może mieć:

- przydzielone doraźne zastępstwo, za które przysługuje wynagrodzenie w takiej samej stawce jak wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe lub
- przydzielone zajęcia opiekuńcze i wychowawcze uwzględniające potrzeby i zainteresowania uczniów (tzw. zajęcia statutowe) na terenie szkoły i wtedy zachowa prawo do wynagrodzenia za godziny nadwymiarowe.

Organizacja pracy szkoły należy do kompetencji dyrektora szkoły.

8. Klasa uciekła z lekcji – co z wynagrodzeniem nauczyciela?

Czy w sytuacji, gdy klasa w szkole ponadpodstawowej samowolnie opuściła szkołę (wagary) nauczycielowi, który oczekiwał na nią w sali, podejmował przez część lekcji działania związane z ustaleniem miejsca pobytu uczniów itp. będzie należało się wynagrodzenie za godzinę, czy należy ją potraktować jak niezrealizowaną?

Jeżeli chodzi o wynagrodzenie za godziny zajęć wchodzące w skład obowiązkowego pensum to powinno być ono rozliczone na zasadzie wynagrodzenia przestojowego, zgodnie z treścią art. 81 § 2 w zw. z § 1 Kodeks pracy w zw. z art. 91c ust. 1 KN.

Natomiast inaczej będzie jeżeli nauczyciel miał przydzielone godziny nadwymiarowe. Zgodnie z art. 35 ust. 3d KN, wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe przysługuje za przydzielone i zrealizowane godziny zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych.

Wyjątki od ww. zasady zostały wskazane w treści art. 35 ust. 3e KN. Wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe przysługuje również w przypadku, gdy nauczyciel zamiast przydzielonych godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych zrealizował w tym samym dniu przydzielone godziny zajęć opiekuńczych lub wychowawczych uwzględniających potrzeby i zainteresowania uczniów, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 2 KN (zajęcia statutowe). Zajęcia mają być "przydzielone", a więc przełożony musi wydać polecenie ich zrealizowania, a ich forma realizacji musi być zorganizowana – co wynika z językowego znaczenia słowa "zajęcia".

Samo pozostawanie przez nauczyciela w gotowości do pracy nie wypełnia jeszcze kryteriów wskazanych w art. 35 ust. 3e KN, które uprawniają do wynagrodzenia.

9. Nauczyciel wspomagający – jak rozliczać godziny, gdy uczeń z orzeczeniem jest nieobecny?

Jeżeli uczeń jest nieobecny to aby ta godzina była zaliczona jako zrealizowana to nauczyciel wspomagający może mieć:

- przydzielone doraźne zastępstwo, za które przysługuje wynagrodzenie w takiej samej stawce jak wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe lub
- przydzielone zajęcia opiekuńcze i wychowawcze uwzględniające potrzeby i zainteresowania uczniów (tzw. zajęcia statutowe) na terenie szkoły i wtedy zachowa prawo do wynagrodzenia za godziny nadwymiarowe.

10. Czy można przydzielić zastępstwo doraźne nauczycielowi wspomagającemu?

Mamy przypadek nauczyciela współorganizującego oraz konieczności zorganizowania zastępstwa w sytuacji, gdy lekcja przedmiotu się nie odbywa. Nauczyciel wspomagający mógłby przejąć opiekę nad uczniami zamiast nauczyciela przedmiotu.

Wg jednych **TAK**, bo skoro nie ma przedmiotowego to nie realizuje swoich zadań, ale trzeba uzyskać zgodę nauczyciela i musi odpracować godziny w ciągu danego miesiąca.

Wg drugich **NIE**, bo skoro przepisy wykluczają zastępstwo w czasie, gdy nauczyciel ma własne zajęcia z uczniami (a takimi są zajęcia wspomagające), to nie można mu narzucić zastępstwa w ramach jego pensum, nawet za zgodą. A poza tym jakby miał odpracować te godziny?

11. Czy pedagog, psycholog i bibliotekarz może realizować zastępstwa doraźne w ramach swojego pensum i na tych zastępstwach realizować zajęcia w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, czy edukacji czytelniczej?

Tak. W czasie doraźnych zastępstw nauczyciele - specjaliści oraz bibliotekarz mogą realizować zajęcia zgodnie ze swoją specjalnością.

12. Jak należy wypłacać wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe nauczycielom w dni wolne w okresach przerw świątecznych ustalonych zgodnie z harmonogramem roku szkolnego?

Należy pomniejszyć pensum w takim tygodniu o 1/5 lub 1/4.

Zgodnie z art. 35 ust. 3f KN należy pomniejszyć pensum za dzień, w którym dla nauczyciela nie zaplanowano zajęć w zimowej i wiosennej przerwie świątecznej w danym tygodniu

13. Z jakiego pensum liczymy wynagrodzenie nauczyciela na zastępstwo?

Z pensum nauczyciela zastępującego, a nie tego którego zastępuje.

14. Czy nauczyciele mogą w ramach swojego pensum realizować zastępstwa doraźne za nieobecnych nauczycieli poprzez łączenie klas przez jednego nauczyciela w ramach zastępstwa?

Niedopuszczalne jest przydzielenie doraźnego zastępstwa w ten sposób, że nauczyciel miałby prowadzić zajęcia jednocześnie w dwóch klasach - w jednej w ramach pensum, a w drugiej - na zastępstwo.

15. Co godzinami nadwymiarowymi w sytuacji kiedy nauczyciel skierowany jest przez dyrektora do pracy w komisji do spraw Niebieskiej Karty?

Oddelegowanie do pracy w komisji do spraw Niebieskiej Karty nie uprawnia do wynagrodzenia za niezrealizowane godziny nadwymiarowe, ponieważ nie jest wymienione w art. 35 ust. 3e KN (również nauczyciel nie prowadzi tam zajęć opiekuńczych lub wychowawczych w ramach statutowych zadań szkoły).

16. Doraźne zastępstwa a łączenie klas – czy to prawidłowe działanie? W przypadku nieobecności nauczyciela np. j. angielskiego łączę jego grupę z inną grupą tej samej klasy, która w tym czasie realizuje język angielski z innym nauczycielem. Czy to jest prawidłowe?

Nie. Nie przewidziano możliwości, że nauczyciel miałby prowadzić zajęcia dla dwóch grup jednocześnie, tj. w jednej w ramach pensum, a w drugiej - w ramach doraźnego zastępstwa za innego nieobecnego nauczyciela.

W szczególności z art. 42 ust. 2cc KN wynika obowiązek "odrobienia" zajęć w ramach pensum do końca miesiąca, gdy w to miejsce jest realizowane doraźne zastępstwo. Połączenie grup jest więc niedopuszczalne.

Również w przepisach rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 20.05.2024 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół nie przewidziano możliwości czasowego połączenia dwóch grup z powodu nieobecności nauczycieli lub uczniów.

17. Czy w każdym przypadku bibliotekarz, nauczyciel specjalista otrzyma wynagrodzenie za zastępstwo?

Nowe regulacje wprost wskazują, że godziny doraźnych zastępstw mają być płatne jako dodatkowe godziny pracy, o ile nie wchodzą w czas przewidziany na realizację planowych zajęć. Dzięki temu nauczyciele – zwłaszcza nauczyciele specjaliści czy bibliotekarze – nie będą już wykonywać dodatkowych obowiązków bez wynagrodzenia.

18. Nauczyciel oddał honorowo krew, czy za te 2 dni wole, które otrzymał należą wypłacić mu godziny nadwymiarowe?

Zgodnie z ustawą o publicznej służbie krwi honorowemu dawcy krwi przysługuje m.in. zwolnienie od pracy oraz zwolnienie od wykonywania czynności służbowych w dniu, w którym oddaje krew, oraz w dniu następnym, a także na czas okresowego badania lekarskiego dawców krwi. Dodatkowo zgodnie z § 12 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie sposobu usprawiedliwiania nieobecności w pracy oraz udzielania pracownikom zwolnień od pracy pracodawca jest obowiązany zwolnić od pracy pracownika będącego krwiodawcą na czas oznaczony przez stację krwiodawstwa w celu oddania krwi. Pracodawca jest również obowiązany zwolnić od pracy pracownika będącego krwiodawcą na czas niezbędny do przeprowadzenia zaleconych przez stację krwiodawstwa okresowych badań lekarskich, jeżeli nie mogą one być wykonane w czasie wolnym od pracy.

Za czas zwolnienia od pracy, za które przysługuje wynagrodzenie, oblicza się je jak za urlop wypoczynkowy. Oznacza to, że w wynagrodzeniu tym uwzględnia się również wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe, ale w średniej wysokości z danego miesiąca

19. Co w sytuacji gdy godziny nadwymiarowe z rozliczeń wyjdą ujemne?

Mam przypadek nauczyciela i jego rozliczenie godzin chodzi o 29 i 30 września:

pensum: 22 tygodniowo

- *poniedziałek: 3,5 (29.09)*
- *wtorek 3,5 (30.09)*
- *środa-7,5 (1.10)*
- *czwartek-7,5 (2.10)*
- *piątek7,5 (3.10)*

rozliczenie : $22 - 3/5 = 13,20$, $22 - 13,20 = 8,80$ do przepracowania

przepracowano : $3,5 + 3,5 = 7,00$ godzin

$7,0 - 8,8 = -1,8$ co w takim przypadku, zostawiam w tygodniowym rozliczeniu -1,8 a w miesięcznym odejmuję je czy może inaczej?

W tygodniu na przełomie września i października w którym zgodnie z pomniejszeniem pensum nauczyciel 29 i 30 września miał wypracować 8,8 godz. aby osiągnąć pensum i nie wypracował

tego pensum w związku z tym, że miał przydzielone tylko łącznie 7 godzin w tych dniach to uznajemy na potrzeby wyliczeń godzin ponadwymiarowych w takim tygodniu że nie wypracował godzin ponadwymiarowych. W pozycji wskazującej na liczbę godzin ponadwymiarowych można wpisać 0. Nauczyciel i tak otrzymał wynagrodzenie za cały miesiąc z etatu.

Ale gdy będziemy ustalać wynagrodzenie w takim tygodniu na potrzeby ustalenia liczby godzin do października to wtedy pensum pomniejszamy o dni września, czyli o $2/5$ zatem $22 - 2/5 \times 22 = 13,2$ godz.

W tym przypadku nauczyciel miał wypracować 13,2 aby osiągnąć pensum w tym tygodniu należącym do października. Wypracował 22,5 godz. Tym samym nabył prawo do 9 godzin ponadwymiarowych ($22,5 - 13,2$). Trzeba sprawdzić ile miał godzin ponadwymiarowych oficjalnie przydzielonych – wychodzi, że 7,5. Jeżeli tak to tyle należy zaliczyć za dany tydzień. Nie można zaliczyć więcej niż oficjalnie miał przydzielonych

20. Kiedy należy wypłacić wynagrodzenie za godziny nieprzepracowane?

Godziny z pensum są zawsze płatne, niezależnie od obecności uczniów. Jeżeli zajęcia są realizowane w ramach pensum (tzn. w ramach etatu) wynagrodzenie przysługuje z góry, niezależnie od tego, czy zajęcia zostaną zrealizowane. Nawet jeśli dojdzie do zmniejszenia liczby godzin zajęć, nauczyciel zachowuje prawo do wynagrodzenia za samą gotowość do realizacji zajęć w ramach swojego etatu

Inaczej kształtuje się prawo do wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe - przysługuje bowiem tylko za **przydzielone i zrealizowane** (art. 35 ust. 3d KN).

Wynagrodzenie to należy się także, gdy zachodzą okoliczności opisane w dwóch wyjątkach

Wyjątek 1. Wypłacamy również za godziny ponadwymiarowe mimo ich niezrealizowania, jeśli zamiast przydzielonych godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych w tym samym dniu przeprowadził inne zajęcia opiekuńcze, wychowawcze (na podstawie art. 42 ust. 2 pkt 2 KN tzw. zajęcia statutowe), **przydzielone przez dyrektora** – np. opieka na wycieczkach, wyjściach, zawodach, konkursach, itd.

UWAGA! Nie dotyczy to wyjazdu na szkolenie nauczyciela

Przykład:

Nauczyciel wyjeżdża na 3-dniową wycieczkę szkolną z klasą. W tym okresie zaplanowane ma 5 godzin ponadwymiarowych. Na wycieczce zamiast zajęć dydaktycznych prowadzi zajęcia opiekuńcze w ramach zadań statutowych. Zatem nauczyciel ma prawo do wynagrodzenia za czas wyjazdu łącznie z godzinami ponadwymiarowymi przypadającymi do realizacji w te dni.

Wyjątek 2. Wypłacamy również za godziny ponadwymiarowe mimo ich niezrealizowania, jeśli zajęcia indywidualnego nauczania lub indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego nie odbyły się z przyczyn nie dotyczących nauczyciela, a nauczyciel był **gotów** do ich realizacji.

Przykład

W środę nauczyciel miał zaplanowane 2 godziny z dzieckiem nauczonym indywidualnie. Nauczyciel stawiał się o określonej godzinie w szkole w celu realizacji zajęć. Jednak z uwagi na nagłe pogorszenie stanu zdrowia dziecka zajęcia zostały odwołane. Nauczyciel zgłosił gotowość do pracy i pozostawał w szkole. Dyrektor może przydzielić inne zajęcia czy zadania albo zwolnić nauczyciela z dodatkowych prac. Godziny te zostały wliczone do godzin nadwymiarowych, za które otrzymał odrębne wynagrodzenie.

21. W jaki sposób ustalić liczbę godzin nadwymiarowych do wynagrodzenia?

Krok 1. Ustalenie jaki wymiar pensum obowiązuje nauczyciela

Krok 2. Sprawdzenie czy nauczyciel miał przydzielone godziny nadwymiarowe – dyrektor powinien poinformować nauczyciela co najmniej o liczbie godzin nadwymiarowych i rodzaju zajęć.

Krok 3. Należy zsumować wszystkie **przydzielone** i **zrealizowane** godziny zajęć w danym tygodniu (rozliczenie jest tygodniowe). Wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe przysługuje jedynie za **przydzielone** i **zrealizowane** godziny zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych (art. 35 ust. 3d KN).

Jeżeli jakaś godzina była **niezrealizowana** to należy sprawdzić czy wystąpiły wyjątkowe sytuacje, powodujące zaliczenie tej godziny do wynagrodzenia z tytułu godzin nadwymiarowych, które zostały określone w art. 35 ust. 3e KN – dwa wyjątki.

Zatem należy zaliczyć **przydzielone** a **niezrealizowane** w danym dniu **godziny nadwymiarowe** jeżeli:

- **nauczyciel w takim dniu** zamiast zajęć dydaktycznych realizował przydzielone zajęcia opiekuńcze lub wychowawcze uwzględniające potrzeby i zainteresowania uczniów (tzw. zajęcia statutowe) – np. *opieka na wycieczkach, zawodach, konkursach, wyjściach do kina, teatru, prowadzenie kółek zainteresowań, zajęcia opiekuńcze w dniach wolnych od zajęć tzw. dyżury;*
- nauczyciel **był w gotowości** do prowadzenia nauczania indywidualnego lub indywidualnego rocznego przygotowania przedszkolnego, ale zajęcia nie odbyły się z przyczyn niezależnych od niego – bycie w gotowości odnosi się tylko do wskazanych zajęć – *nie dotyczy zajęć rewalidacyjnych, zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, czy zajęć indywidualnych np. w szkołach artystycznych.*

Według orzecznictwa **gotowość** do pracy istnieje, gdy spełnione są łącznie następujące przesłanki: **zamiar wykonywania pracy, faktyczna (realna) możliwość jej wykonywania, zewnętrzny, nie budzący wątpliwości wyraz woli jej świadczenia oraz pozostawanie w dyspozycji podmiotu zatrudniającego** przez cały czas niemożności wykonywania pracy (wyrok Sądu Najwyższego z 9.05.1959 r., II CR 262/59).

Krok 4. Po zsumowaniu godzin na podstawie analizy liczby zrealizowanych godzin zajęć po tygodniu pracy wynika czy nauczyciel zrealizował godziny nadwymiarowe, tj. czy występują godziny zrealizowane ponad pensum np. ponad 18. godzinę zajęć (chyba, że nastąpiła obniżka tygodniowego pensum na podstawie art. 35 ust. 3f KN, wtedy kiedy pomniejszamy pensum o $\frac{1}{4}$ lub $\frac{1}{5}$, to powyżej tego ustalonego w danym tygodniu wymiaru pensum).

Jeżeli po tygodniowym rozliczeniu nie zostały wyliczone godziny nadwymiarowe nauczyciel nie utrzyma wynagrodzenia z tytułu godzin nadwymiarowych.

Krok 5. Dodajemy godziny nadwymiarowe wyliczone z poszczególnych tygodni, bowiem wypłata jest miesięczna

22. Jak rozliczać godziny nadwymiarowe w tygodniach niepełnych?

Chodzi o sytuacje ustalania **liczby godzin nadwymiarowych w tygodniu**, w którym:

- przypadają dni usprawiedliwionej nieobecności w pracy nauczyciela
- są dni ustawowo wolne od pracy,
- są dni, w których dla nauczyciela nie zaplanowano zajęć,
- są dni które przypada w innym miesiącu.

Zasady wynikają z art. 35 ust. 3f, ust. 3g i ust. 3h Karty Nauczyciela.

Obliczenia

- **Pensum nauczyciela** (z art. 42 ust. 3, 4a lub 7 KN) albo
- **pensum dyrektora, wicedyrektora, nauczyciel na stanowisku kierowniczym – po niższe** (art. 42 ust. 6 KN) albo

pomniejsza się o:

- **$\frac{1}{5}$** (przy 5-dniowym tygodniu pracy) lub **$\frac{1}{4}$** (przy 4-dniowym tygodniu pracy)

za **każdy dzień:**

- usprawiedliwionej nieobecności w pracy,
- ustawowo wolny od pracy,
- dzień, w którym dla nauczyciela nie zaplanowano zajęć.
- w danym tygodniu, który przypada w innym miesiącu.

Zasady zaokrąglania:

- Obliczeń dokonuje się z dokładnością do 0,1 (do wartości dziesiętnych)
- Liczbę godzin nadwymiarowych do wypłaty zaokrągla się do pełnych godzin w ten sposób, że czas zajęć do pół godziny pomija się, a powyżej pół godziny liczy się za pełną godzinę.
- Liczba godzin nadwymiarowych, za które przysługuje wynagrodzenie w takim tygodniu, **nie może być większa** niż liczba godzin nadwymiarowych przydzielonych nauczycielowi

Przykład 1:

Dane wyjściowe

- Pensum tygodniowe: 18 godz.
- Ponadwymiarowe przydzielone: 9 godz.
- Łącznie zaplanowane zajęcia: $18 + 9 = 27$ godz.
- Rozkład tygodnia:
 - poniedziałek – 7 godz.
 - wtorek – 6 godz.
 - środa – 6 godz.
 - czwartek – 3 godz.
 - piątek – 5 godz.
- Nieobecność 2 dni (czwartek i piątek)

Krok 1. Obliczenie pomniejszenia pensum

Pomniejszenie za 2 dni:

$$18 \times \frac{2}{5} = 7,2 \text{ godz.}$$

Pomniejszone pensum:

$$18 - 7,2 = 10,8 \text{ godz.}$$

Krok 2. Faktycznie przepracowane godziny

Obecność: poniedziałek + wtorek + środa.

$$7 + 6 + 6 = 19 \text{ godz.}$$

Krok 3. Porównanie z pomniejszonym pensum

$$19 - 10,8 = 8,2 \text{ godz.}$$

Krok 4. Ograniczenie do przydzielonych godzin ponadwymiarowych

Nauczyciel ma w planie 9 godz. ponadwymiarowych, ale wypracował tylko 8 godz. i za tyle należy zaliczyć. Należy zaokrąglić do pełnych godzin w ten sposób, że czas zajęć do pół godziny pomija się, a powyżej pół godziny liczy się za pełną godzinę

Przykład 2:

Nauczyciel ma tygodniowy obowiązkowy wymiar zajęć: 18 godz. (5 dniowy tydzień pracy). Przydzielono mu 2 godziny ponadwymiarowe w każdym tygodniu. W danym tygodniu np. w listopadzie wypadł 1 dzień ustawowo wolny od pracy (11 listopada 2025 r., wtorek). Należy pensum 18 godzin pomniejszyć o $1/5$ za dzień ustawowo wolny od pracy – $1/5 \times 18 = 3,6$. Teraz od 18 godzin pensum odejmujemy 3,6 godz. co daje 14,4. Trzeba ustalić ile faktycznie godzin wypracował. Jeżeli przykładowo zrealizował w tygodniu 13 godzin, a miał 14,4 to nie jest uprawniony do wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe w tym tygodniu.

Przykład 3:

Tygodniowy obowiązkowy wymiar nauczyciela: 22 godziny (5-dniowy tydzień pracy).
Przydzielone godziny ponadwymiarowe: 4 godziny

Tydzień kalendarzowy rozpatrywany: pon. 29.09.2025 r. – niedz. 5.10.2025 r. (wtorek 30.09 to ostatni dzień miesiąca). Pensum nauczyciela należy pomniejszyć o 3 dni ($3/5$) $22 \times 3/5 = 13,2$. Tą liczbę trzeba skonfrontować z liczbą godzin faktycznie zrealizowanych i sprawdzić, czy doszło do wypracowania większej liczby godzin czy nie.

23. W jaki sposób obniżyć wymiar o $1/5$ pensum wychowawców w bursie? Wychowawcy będą pracować 1 i 2 listopada czy wtedy rozliczamy ponadwymiarowe tylko z 2 dni? W szkołach ten tydzień będzie pomniejszony o $5/5$ a jak w bursach?

Godziny pensum i ponadwymiarowe rozliczamy tygodniowo – poniedziałek-niedziela, ale wypłacamy miesięcznie.

Proszę pamiętać, że również w bursie obowiązuje pięciodniowy tydzień pracy wychowawcy.

W przypadku wychowawców w bursach w tygodniach na przełomie miesiąca zdejmuje $1/5$ lub $1/4$ (przy czterodniowym tygodniu pracy) za każdy dzień w takim tygodniu przypadający w innych miesiącu.

Ale na początku trzeba ustalić które dni są dniami pracy nauczyciela w bursie. Przypominam, że pomniejszamy pensum za każdy dzień pracy w takim tygodniu przypadający w innym miesiącu.

Zatem wszystko zależy czy akurat dla wychowawcy sobota i niedziela (1 i 2.11) to dzień pracy w ramach pięciodniowego tygodnia pracy.

Jeżeli pracuje od poniedziałku do piątku (5 dni), a 1 i 2.11 to akurat dni wolne to musi wypracować pensum 30 godz. od poniedziałku do piątku. Tutaj nie ma pomniejszenia pensum, bo jego dni pracy nie wykraczają poza październik.

Jeżeli pracuje np. środa-niedziela (5 dni) to wtedy gdy obliczamy godziny na potrzeby października to w takim tygodniu 27.10-2.11 zdejmuje z pensum 30 godzin $1/5$ za 1 i 2.11, czyli 30 godz. – $30 \times 2/5 = 30$ godz. – 12 godz. = 18 godz. W tym przypadku 1 i 2.11 jest dla danego nauczyciela dniem pracy. Zatem nauczyciel w tym tygodniu od środy do piątku jest zobowiązany do wypracowania 18 godz., każda godzina powyżej będzie ponadwymiarową zaliczaną do wypłaty za październik. Jeżeli obliczamy godziny na potrzeby listopada gdy dni pracy nauczyciela to środa - niedziela to w takim tygodniu 27.10-2.11 zdejmuje z pensum 30 godzin $3/5$ za dni października wchodzące do 5 dni pracy danego nauczyciela w tygodniu, czyli 30 godz. – $30 \times 3/5 = 30$ godz. – 18 godz. = 12 godz. Zatem nauczyciel w tym tygodniu z 1 i 2.11 jest zobowiązany do wypracowania 12 godz. (1 i 2. 11.), każda godzina powyżej będzie ponadwymiarową.

W szkołach feryjnych gdzie tydzień pracy nauczyciela to poniedziałek-piątek w takim tygodniu 27.10-2.11.2025 r. nie będzie stosowana reguła pomniejszania pensum o $1/5$ za każdy dzień z innego miesiąca, bowiem dni pracy nauczyciela nie obejmują listopada.

24. W jaki sposób obniżać wymiar o 1/5 pensum wychowawców w bursie – zwolnienie lekarskie?

W danym tygodniu w bursie wystąpiły 3 dni zwolnienia danego nauczyciela ale pracująca była sobota i niedziela. Jak ten tydzień powinien być właściwie obniżony o 3/5 czy 2/5?

W tygodniu gdzie nauczycielki nie było 3 dni (zwolnienie), należy ustalić które dni to są dni pracy wychowawcy. Przypominam obowiązuje 5-dniowy tydzień pracy.

W danym przypadku dla wychowawcy dniami pracy był poniedziałek, środa, piątek, sobota, niedziela. I teraz jeżeli jej nie było od środy do piątku to zdejmujemy 2/5, bo chociaż nauczycielki nie było 3 dni to tylko 2 dni pokrywały się z dniami pracy. Czyli jeżeli w danym tygodniu ma zrealizować 35 godz. z planu to w tym tygodniu gdzie jej nie było przez 2 dni które pokrywają się z dniami pracy wyliczenia wyglądają następująco:

Pomniejszamy o 2/5 pensum

30 godz. – $30 \text{ godz.} \times 2/5 = 18 \text{ godz.}$ Zatem w poniedziałek, sobotę i niedzielę powinna wypracować 18 godzin w ramach pensum. Jeżeli w tych dniach fizycznie zrealizuję więcej godzin to te godziny będą godzinami ponadwymiarowymi po tygodniowym zsumowaniu w takim tygodniu.

25. Jak prawidłowo obliczyć stawkę za jedną godzinę ponadwymiarową lub zastępstwo?

**WYNAGRODZENIE ZA 1 GODZINĘ
PONADWYMIAROWĄ LUB DORAŻNEGO ZASTĘPSTWA**

Wzór na stawkę godzinową:

$$\text{Stawka za 1 godz.} = \frac{W. \text{zasadnicze} + \text{datek za warunki pracy}}{\text{Miesięczną liczbę godzin}}$$

1. Dodatek za warunki pracy – tylko jeżeli praca w godzinach ponadwymiarowych oraz dorażnych zastępstw odbywa się w warunkach trudnych lub uciążliwych (*§ 8 i 9 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy*)

2. Miesięczna liczba godzin

- Zwykły nauczyciel – wymiar pensum $\times 4,16$
- Nauczyciel z pensum łączonym - wymiar pensum $\times 4,16$
- Dyrektor / wicedyrektor / nauczycieli z funkcją kierowniczą - wymiar godzin nauczyciela przed obniżką lub zwolnieniem od realizacji zajęć $\times 4,16$

3. Zaokrąglane wyniku tylko przy ustalaniu miesięcznej liczby godzin: do pełnych godzin w ten sposób, że czas zajęć do pół godziny pomija się, a powyżej pół godziny liczy się za pełną godzinę.

Przykład

Nauczyciel z pensum 18 h tygodniowo zrealizował 6 godzin nadwymiarowych. Nauczyciel otrzymuje wynagrodzenie zasadnicze w wysokości 6211 zł. Wynagrodzenie za godzinę nadwymiarową nauczyciela należy ustalić w następujący sposób:

*Ustalenie miesięcznej liczby godzin pensum nauczyciela: $18 \times 4,16 = 74,88 = 75$;
Wyliczenie stawki za godzinę zajęć: $6211 \text{ zł} / 75 = 82,81 \text{ zł}$.*